

Z mešanimi občutki

V današnji številki našega lista objavljamo na drugem mestu daljše poročilo deželnega tajništva Slovenske skupnosti ob sklepu tridnevne razprave v deželnem svetu Furlanije - Julijske krajine, katere glavni predmet je bil zakonski predlog svetovalca dr. Draga Štoke o celoviti zaščiti slovenske narodne manjšine v Italiji. V tej zvezi moramo najprej opozoriti, da se je razprava zaključila z odobritvijo resolucije, ki so jo poleg svetovalca Štoke podpisali predstavniki Krščanske demokracije, socialistične in socialdemokratske stranke. Resolucija najprej poudarja, kako je deželni svet ugotovil, da je treba v skladu z republiško ustavo, s statutom o deželni avtonomiji ter z mednarodnimi sporazumi z organskimi in popolnimi normami zaščititi slovensko narodno manjšino. Resolucija dalje ugotavlja, da so razne politične stranke vložile v parlamentu zakonske predloge za zaščito slovenske manjšine in da predstavlja »Štokov zakonski predlog pomemben prispevek za izoblikovanje in odobritev vsedržavnega zakona za zaščito slovenske manjšine, čeprav ga deželni svet ni razčlenjeno obravnaval«. Resolucija se konča s pozivom, naj parlament Štokov zakonski predlog »primerno upošteva«.

Priznati moramo, da smo zaključek razprave v deželnem svetu sprejeli z mešanimi občutki, saj je na dlani, da zakonski predlog predstavnika Slovenske skupnosti ne bo romal v Rim kot predlog vsedržavnega zakona, ki ga je deželni svet odobril v skladu s 26. členom deželnega statuta, temveč kot navadna resolucija, se pravi kot izraz določene politične volje deželnega sveta Furlanije - Julijske krajine.

Splošna razprava je sicer pokazala, kako si posamezne politične sile v naši deželi predstavljajo zaščito slovenske manjšine, vendar je treba priznati, da je pri večini strank jasno prišla tudi do izraza nepripravljenost na stvarno obravnavo manjšinskih vprašanj, na kar bi bile stranke primorane, če bi deželni svet proučil vsak posamezni člen Štokovega zakonskega predloga. Je to posledica slabe politične volje? Gre za beg pred odgovornostjo ali za poskus ponovnega zavlačevanja z ureditvijo vprašanja, ki je za slovensko narodno manjšino naravnost življenjske važnosti, za celotno družbo v Furlaniji - Julijski krajini pa pogoj za mirno sožitje in medsebojno spoštovanje ter sodelovanje?

Pri naših ljudeh pa morajo vsekakor vzbujati veliko zaskrbljenost izvajanja voditelja svetovalske skupine Krščanske demokracije Turella, po katerih Slovenci v vi-

dalje na 2. strani ■

Po tridnevni razpravi o manjšinski zaščiti OCENA SLOVENSKE SKUPNOSTI

»Deželno tajništvo Slovenske skupnosti se je 5. junija zbralo na izredni seji, da oceni zelo pomembno tridnevno razpravljanje deželnega sveta Furlanije-Julijske krajine o manjšinski zaščiti, ki se je končalo z izglasovanjem resolucije v korist globalne zaščite Slovencev in v podporo zakonskega osnutka SSk o tem vprašanju.

SSk z zadoščenjem jemlje na znanje, da so njena vztrajna prizadevanja po dolgih letih dosegla, da se je deželni svet poglobljeno soočil s slovensko problematiko, kot se to ni zgodilo v 17 letih njegovega dosedanjega življenja. Pri tem obžaluje, da večina deželnega sveta ni hotela razpravljati o posameznih členih zakonskega osnutka SSk o globalni zaščiti Slovencev v Italiji in da torej besedila ni izglasovala ter ga poslala v rimski parlament kot osnutek vsedržavnega zakona na deželno pobudo, kot predvideva 26. člen deželnega statuta. Vendar je izredno pomembno dejstvo, da je končni sklep deželnega sveta ta, da poudari nujnost celovite in popolne zakonske zaščite slovenske narodne manjšine v deželi in da prizna, da je Štokov zakonski osnutek pomemben prispevek za sestavitev in odobritev vsedržavnega zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, ki naj ga parlament primerno upošteva.

To ni bil le velik uspeh stranke Slovenske skupnosti, temveč pomemben doprinos za stvar naše globalne zaščite v času, ko bi se morala končno začeti v senatu raz-

prava o osnutkih za globalno zaščito Slovencev, ki so jih predložile posamezne stranke. Stališče deželnega sveta ima namreč temeljno politično težo, ki je kake trenutne polemike zaradi samovoljnih postopkovnih vprašanj ali zaradi strankarskih nevoščljivosti nikakor ne more zamegliti.

Z glasovanjem, ki je bilo 4. junija 1981 v deželnem svetu F-JK, se je končala akcija, ki jo je Slovenska skupnost začela že 7. julija 1973. Takrat je deželni svetovalec SSk prvič predložil deželnemu svetu osnutek vsedržavnega zakona o globalni zaščiti Slovencev na podlagi 26. člena posebnega statuta, ki priznava deželi pravico, da posreduje parlamentu svoje osnutke vsedržavnih zakonov o pomembnih vprašanjih, glede katerih pa ji ni priznana zakonodajna pristojnost. V vseh nadaljnjih mandatnih dobah deželnega sveta je SSk ponovno predložila osnutke o globalni zaščiti, zadnjič 17. julija 1978, ko je osnutek dr. Draga Štoke dobil številko 1. Vedno pa so besedila obtičala v arhivu deželnega sveta, ker ni bilo politične volje, da bi o njih razpravljali, tudi v pristojnih komisijah ne. Novembra lani je na zahtevo svetovalca SSk le prišel osnutek na dnevni red v zbornici. Večina v deželnem svetu pa ga je poslala v pristojne komisije, češ da ga je treba tam še poglobiti. To pa se v vsem tem času spet ni zgodilo in osnutek je na podlagi določil notranjega pravilnika spet prišel v zbornico 2. junija

dalje na 2. strani ■

POLJSKA V ZAGATI

Kaj se dogaja na Poljskem? Kaj se bo zgodilo v bližnji prihodnosti? Je položaj res tako dramatičen?

Tako se sprašujejo mnogi, ko prebirajo dnevni tisk in najdejo tam naslove, ki naznanjajo naraščanje ljudskega nezadovoljstva, slabšanje gospodarskega položaja, večanje notranjih napetosti, nesposobnost oblasti, da bi rešile nujne gospodarske in politične probleme, in naraščajoči pritisk Sovjetske zveze. Očitno je, da je Poljska v akutni krizi in da postaja kriza še vse hujša, čimbolj prihaja do izraza svoboda, ki jo je priborila sebi in vsemu narodu »Solidarnost«.

Tistim, ki gledajo na poljsko dogajanje od daleč, stvari niso lahko razumljive. Sindikat »Solidarnost« pod vodstvom svojega že legendarnega voditelja Walese je

v manj kot enem letu veliko dosegel: skrajšanje delovnega časa, svobodo sindikalnega delovanja, ukinitve partijskega monopola pri javnih obveščevalnih sredstvih, večjo svobodo tiska, odnehanje političnega pritiska, demokratizacijo javnega življenja in celo odnosov v partiji itd. Toda ni dosegel tistega, kar je predvsem zahteval, glede na svoj značaj in nalogo, ki si jo je zastavil: izboljšanje življenja za poljsko ljudstvo. Poljsko gospodarstvo je še vedno tam, kjer je bilo, ali boljše rečeno, danes je še na slabšem, kot je bilo prej. Zaradi skrajšanja delovnega časa se dela v tovarnah in rudnikih manj kot prej. Produkcija se zato niža. Izvoz upada, zunanji državni dolg narašča. Na tržišču zmanjkuje blaga, predvsem najpotrebnej-

dalje na 7. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 14. junija, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojano; 10.30 Nediški zvon; oddaja o Benečiji; 11.00 Mladinski oder: »Glavne osebe na potepu«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovenec v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Radio klopotača«, variete Radijskega odra; 15.00 Šport in glasba ter neposredni prenosi; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 15. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Skladbe slovenskih in drugih jugoslovanskih havtorjev; 11.30 Beležka; 11.35 Zimzelene melodije; 12.00 Kulturni dogodki; 12.40 Slovenska imena naših krajev; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Tik - tak; 14.30 Roman v nadaljevanjih — »Spodaj s pomladjo«; 15.00 Glasbeni ping pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinist Črtomir Siškovič in pianist Cornelius Frowein v Kulturnem domu v Trstu; 18.00 Kulturno pismo; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 16. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Radijski koncert komorne glasbe; 11.30 Beležka; 11.35 Paleta orkestrrov; 12.00 Četrtekova srečanja; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroci pojo; 14.30 Motivi z malega zaslona; 16.00 Mladi pisci; 16.15 Romantični trenutek; 16.30 Rezervirano za...; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Nove plošče; 18.00 Sodobni italijanski deželni avtorji; 18.40 Priljubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 17. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Glasba skozi stoletja; 11.30 Beležka; 11.35 Zimzelene melodije; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nadiških dolin 13.00 Poročila; 13.20 Naši zbori; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz zakladnice slovenske mladinske literature; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Hans Fallada: »Vsakdo umira sam«; 15.00 Nove plošče; 16.00 Slovenska literatura v Italiji; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci — Letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 Likovna umetnost; 18.40 Priljubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 18. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovenska društva v Trstu in okolici; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 11.35 Paleta orkestrrov; 12.00 Likovna umetnost; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pred mikrofonom; 14.45 Problemi slovenskega jezika; 15.00 Glasbeni revival; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Deset abnomaških sezon tržaške Glasbene matice; 18.00 Četrtekova srečanja; 18.30 Kulturno pismo; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 19. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Mednarodno leto invalidov; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Za ljubitelje operne glasbe; 11.30 Beležka; 11.35 Zimzelene melodije; 12.00 Na goriškem valu; 13.00 Poročila; 13.20 Mešani zbor »Obala« iz Kopra, ki ga vodi Mirko Slosar; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Kje je napača?; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Hans Fallada: »Vsakdo umira sam«; 15.00 Doba kantavtorjev; 16.00 »Radio Klopotača«, variete Radijskega odra; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Javni nastopi gojencev šole Glasbene matice; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Priljubljeni motivi — 18.40 Slovenska imena naših krajev; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 20. junija, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutranji almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 12.00 »Nas anu zutra, danes in jutri«; oddaja o Reziji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: Tomi na obisku; 14.30 Gremo v kino; 16.00 »Up naj vam bo zvest rijatelj, maestro!«; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Slovenski zbori in vokalne skupine na ploščah; 17.30 Na goriškem valu; 18.00 France Bevk: »Črni bratje«; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

■ nadaljevanje s 1. strani

1981, ravno na 35. obletnico italijanske republike, kar je sicer slučajno, vendar samo po sebi zelo zgovorno.

Slovenska skupnost se ni strinjala, da je istočasno razprava o osnutku globalne zaštite Slovencev, ki ga je predložila SSk, o osnutku Furlanskega gibanja in Proletarske demokracije za zaščito nemške, slovenske in furlanske manjšine v severovzhodni Italiji, o osnutku FG o globalni zaščiti Furlanov ter še o sedmih predlogih resolucij o manjšinskih vprašanjih, od

Z mešanimi občutki

■ nadaljevanje s 1. strani

demski pokrajini niso resnična narodna manjšina, temveč le neka posebna jezikovno - kulturna skupina, za katero po njegovem ne bi smela veljati enaka zaštita kot za Slovence v goriški in tržaški pokrajini. Slovenci to stališče seveda dobro poznamo in ga upravičeno smatramo za poskus diskriminacije med manjšino kot tako, se pravi za poskus, da se v videmski pokrajini nadaljuje s politiko raznarodovanja, ki je bila značilna tako za kraljevo in fašistično Italijo kot žal tudi za sedanjo republiko.

Strinjamo se sicer z oceno deželnega vodstva Slovenske skupnosti, da je bila tridnevna razprava v deželnem svetu izredno važna, a moramo hkrati ugotoviti, da potek in zaključki te razprave niso bili v skladu s pričakovanji našega slovenskega prebivalstva. Zaskrbljenost vzbujajo ne samo že omenjena izvajanja predstavnika stranke relativne večine, temveč tudi in predvsem šibka politična volja, da se v okviru deželnega sveta stvarno sklepa o manjšinski zaščiti, medtem ko se je treba po drugi strani spominjati besed, ki sta jih v parlamentu spregovorila prejšnji (Cossiga) in sedanjí ministrski predsednik (Forlani), ko sta jasno poudarila, da namerava vlada problematiko slovenske narodne manjšine v Italiji urediti v sporazumu z deželo Furlanijo - Julijsko krajino.

Kaj je na Koroškem lahko zakon?!

Občina Bilčovs nad Dravo na Koroškem spada po novem, sicer tako okrnjenem zakonu, še vedno med tiste, kjer bi morali biti dvojezični napisi. Toda slovenski socialistični župan Hanzi Ogris ne poskrbi za izvajanje zakona. Za takšno zadržanje seveda nikomur ne odgovarja.

Bilo bi seveda nerazumljivo, zakaj osebnost, kot je Hanzi Ogris, tako vztrajno ignorira veljavni zakon? Osrednji slovenski organizaciji sta se namreč pritožili pri deželnem glavarju Wagnerju glede ravnanja bilčovskega župana. Ta se je javno distanciral od njega, toda pri tem dejal pred zastopniki tiska: »Saj ga ne morem zapreti!«

Če se nekoliko zanimamo za ozadje, od-

katerih so medtem krepko zastareli. Z veseljem pa je treba priznati, da je bila razprava vse tri dni na visoki ravni. V ospredju so bila vsekakor življenjska vprašanja Slovencev. Tudi na predlog SSk bodo vsi akti te razprave objavljeni v posebni knjigi, kar je tudi koristen sklep deželne zbornice.

To pa ne pomeni, da SSk ne ocenjuje tudi zelo kritično nekaterih posegov in da sklepa, da se je svet odpovedal možnosti, da bi se izrazil tudi o konkretnih vprašanjih in predlogih s tem, da bi razpravljali in glasovali o posameznih členih osnutka. Tako se absolutno ne strinja s posegi tistih svetovalcev, ki so zanikali temeljne pravice Slovencev v videmski pokrajini ter so vztrajali pri ločevanju Slovencev na kategorije po pokrajinah, kjer živijo.

SSk tudi izraža solidarnost Furlanom, ker so bili predlogi v korist furlanske etnične skupnosti zavrženi. Svetovalec SSk jih je pri glasovanjih podprl s svojim glasom.

Povsem nerazumljiv je pri tem šibki poudarek, ki ga je tako pomembni razpravi posvetil dnevni tisk, saj bi snov, ki je po izjavi številnih svetovalcev samo jedro sožitja v teh krajih, zaslužila prostor na prvih straneh, ki je velikokrat posvečen manj pomembnim vprašanjem.

Ob koncu izraža deželno vodstvo Slovenske skupnosti vse priznanje svojemu deželnemu svetovalcu dr. Dragu Štoki za naporno delo s tem v zvezi.

Končno ne more mimo dejstva, da je svetovalska skupina PCI pri končnem glasovanju resolucije svetovalca Štoke in drugih, ki zahteva, da dežela odpošlje zakonski osnutek SSk za globalno zaščito v rimski parlament, sklenila zapustiti zbornico in se ne udeležiti glasovanja. Po drugi strani pa SSk z zadovoljstvom ugotavlja, da so resolucijo svetovalca SSk podprle svetovalske skupine DC, PSI, PSDI in PRI in tako skupno dosegle, da predsedstvo deželnega sveta Furlanije - Julijske krajine pošlje zadevni zakonski osnutek v parlament.

krijemo, da sta tako Wagner kot Ogris člana koroškega odseka avstrijske socialistične stranke. In da je dejansko za takšno ravnanje Ogrisa bil potreben tudi tih pristanek koroškega vodstva socialistične stranke. Le tako lahko namreč župan kot Slovenec, verjetno tudi proti svoji lastni vesti, ignorira zakon.

Ker se je pred kratkim odkrilo, da je koroška socialistična stranka financirala tudi znani nemškutarski oddajnik »Radio Valcanale« na Trbižu, ni težko sklepati, da ima koroško nemštvo še vedno ekspanzionistične težnje ne le proti Slovincem, temveč tudi v smeri Jadrana. In v tem cilju je z ignoriranjem veljavnih zakonov postopalo že v monarhiji.

Prebivalstvo v republiki Sloveniji

Pred dobrima dvema mesecema, 1. aprila, je bilo v Sloveniji in vsej Jugoslaviji ljudsko štetje, ki je ugotovilo, da ima Slovenija 1, 883.764 stalnih in še 88.910 nestalno prijavljenih prebivalcev. Pri teh zadnjih gre seveda za delavce iz južnejših dežel Jugoslavije, ki delajo v Sloveniji. Slovenski tisk je objavil te in še razne druge podatke, npr. glede števila gospodinjstev in stanovanj v Sloveniji, še brez komentarjev in pojasnil, tako ni mogoče vedeti, ali gre pri tistih prebivavcih, ki so označeni kot stalni, samo za Slovence, ali pa so med njimi tudi Jugoslovani drugih narodnosti, ki so že stalno naseljeni in se torej ne prištevajo več medčasne priseljence. Verjetno je bolj to drugo, saj se je po prejšnjih poročilih v slovenskem tisku sklepalo, da je priseljencev iz drugih republik Jugoslavije v Sloveniji že okrog 150.000 do 180.000, če ne več, to je približno ena desetina prebivalstva.

Verjetno bodo podrobnejši podatki tudi o tem objavljeni čez čas, ko jih bodo uredili in preverili oziroma sešteli. Delavci in drugi priseljenci iz drugih republik žive namreč v Sloveniji precej raztreseno, čeprav se največ drže mest, industrijskih krajev in turističnih centrov.

Slovenija ima torej zdaj — upoštevajoč stalne in začasno prijavljene prebivavce — skupno 1,972.674 prebivavcev, od katerih pa jih je najbrž samo nekaj manj kot 1,800.000 Slovencev. Vsekakor je število prebivalstva v Sloveniji znatno večje, kot so računale razne statistične napovedi. Kljub temu pa je gostota prebivalstva v Sloveniji za srednje- in zahodnoevropske razmere še precej nizka, saj znaša po rezultatih letošnjega ljudskega štetja še vedno komaj 93 ljudi na kvadratni kilometer. V Zahodni Nemčiji znaša 239, v Italiji 189, v Franciji 96, v Holandiji 413, v Belgiji 322, na Češkem 130 in na Slovaškem 98. Le v pretežno gorati Avstriji je še nekoliko nižja — 89 na kvadratni kilometer.

Kar zadeva Slovence na tujem, so rezultati oziroma cenitve letošnjega ljudskega štetja zelo nejasni in negotovi. Slo-

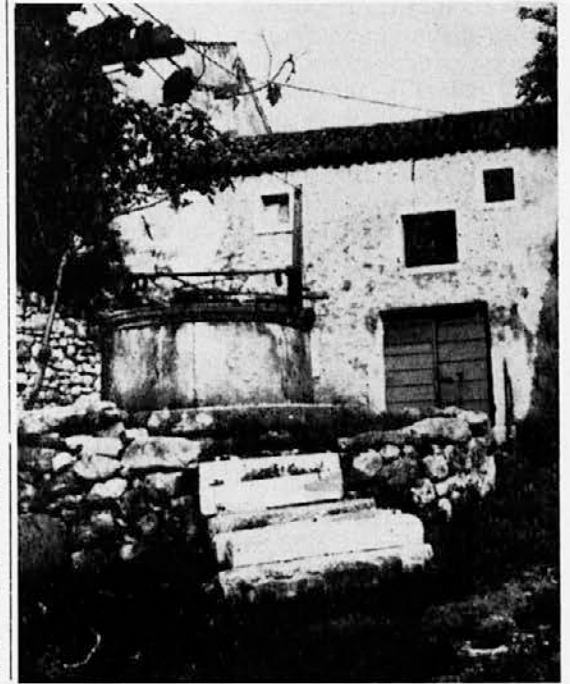
vencev v Italiji in na Koroškem statistika ljudskega štetja v Sloveniji seveda ne upošteva, prav tako pa tudi ne izseljencev, ki niso več jugoslovanski državljani. Slovencev z jugoslovanskim državljanstvom oziroma potnim listom pa živi na tujem 51.090. Iz objavljenih podatkov ni mogoče razbrati, ali so v to število vključeni njihovi družinski člani, ki so z njimi na tujem, ali ne.

Za konec še nekaj primerjav. Prvo ljudsko štetje na Slovenskem je bilo leta 1754, pod Marijo Terezijo. Tedaj so imele slovenske dežele okrog 700.000 prebivavcev. Slovenci so bili takrat številnejši narod kot npr. Norvežani, ki jih je danes že nad štiri milijone. V naslednjih dveh stoletjih je izgubila Slovenija mnogo ljudi zaradi izseljevanja in vojn in seveda tudi zaradi potujčevanja, iz Slovenije pa sta se izselili tudi nemška in italijanska manjšina — razen kakih 3000 Italijanov — skupno približno 100.000 pripadnikov narodnih manjšin.

Pred desetimi leti je imela Slovenija 1,727.137 stalnih in 60.108 začasno prijavljenih prebivavcev.

Mesto Ljubljana ima 253.061 stalnih in 23.007 začasnih prebivavcev, Maribor

pa 124.940 stalnih in 9.918 začasnih prebivavcev. Tretje največje slovensko mesto je Celje, ki je imelo na dan popisa 39.579 in 2.928 začasnih prebivavcev. Povprečna slovenska družina ima zdaj 3,2 člana, kar je, kot je bilo javljeno, za 0,1 odstotka več kot leta 1971. Vsi drugi bistveni podatki ljudskega štetja še manjkajo.

Oblomovščina pri nas ali sporočilo 100 let starega romana

Nalezljiva bolezen je zajela naše kraje. Nekateri jo imenujejo depresija, drugi ji pravijo apatičnost, tretji — lenoba. Lahko ji tudi rečemo »življenjska nezadoščenost«. Simptomi, ki jih lahko vidimo pri bolnikih, v resnici jasno kažejo, da gre za hudo epidemijo »oblomovščine«. To ime je bolezen dobila po glavnem junaku Gončarovega romana Oblomov. Njegov priimek je tudi naslov temu romanu. Oblomovščina pa je nekakšen skupni imenovalac vseh prejšnjih fobij.

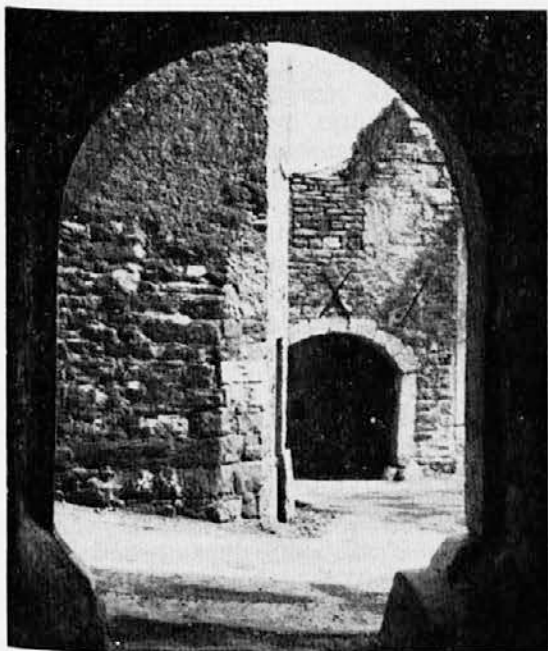
Stvar je torej resna. Kajti vedeti moramo, da je bil Oblomov, kljub svoji izobrazbi, družbeni poziciji, nedvomnim sposobnostim, človeškim vrednotam in vrlinam, ki jih je imel, v bistvu človek, ki v svojem življenju ni mogel, zaradi oblomovščine, ki ga je mučila, nič narediti, nič zaključiti. Bil je nujno obsojen na propast, kajti sploh ni imel smisla za življenje. Živel je v svoji ječi, ki si jo je sam ustvaril in tam poležaval, kajti ležanje je bilo njegovo dnevno opravilo. In skozi življenje je šel tako, da je padel od sunkov, se ohlajal, doživljal razčaranja, a tudi trenutke resničnega veselja, a vse je bilo brez vsake posledice pri njem. Na koncu je svojo življenjsko onemoglost prespal in vse se je končalo tako. Toda, kljub temu, da je bil Oblomov v življenju že od začetka poraženec in da se temu tudi najmanj ni upiral, je v njem nekaj lepega, simpatičnega. Vseskozi je ohranil otroško, kristalno dušo in poštenost. Za življenje je potreboval samo mir. Tak mir, ki te nikakor ne spomni, da živiš v svetu, ki te obdaja in da je to tisti svet, v katerem moramo živeti. Hotel je živeti brez težav. V kri-

stalni palači. Bolezen — oblomovščino — bi torej lahko opisali tako: kdor obrača življenju hrbet in njegovim vsakodnevnim, mogoče tudi banalnimi težavam, kdor hoče za vsako ceno prespati svoje življenje, ta boleha za oblomovščino.

Pravite, da v današnjem stehnaziranem in elektronskem svetu ni takih ljudi, ki bi kljub svojim velikim človeškim vrednotam (in že s temi bi lahko ogromno dobrega naredili) ostajajo sami sredi vlemesta in jim življenje steče mimo? Ne, obratno, veliko je takih ljudi. Starih in mladih, ki so v življenju lahko tudi prezaposleni. (V tem smislu torej ne spiyo). Prespiyo pa druge trenutke človeškega življenja in so mogoče prav zato nezadovoljni sami s seboj, tako kot je bil tudi Oblomov nezadovoljen. Kot vsakdo, si je tudi on želel sreče, a je ni mogel ujeti. Mislil je, da bo srečen, če se bo izogibal težavam. Toda prav to ga je še bolj pokopalo. Iz sveta namreč ni mogoče ubežati. Nekoliko je zaživel, ko se je zaljubil. Toda tudi ljubezen je bila zanj prezahtevna, predgovorna stvar. Custvo zahteva določenega napora, določenih odgovorov. Oblomov pa je imel rad svoj mir. Ni se mu dalo, da bi se potrudil, četudi bi moral storiti zelo malo. On pa ni reagiral. Še bolj neprisadeto je sprejemal življenje in ... spal. Podzavestno je vedel, da je to najpreprostejši način, da se človek izogne vsem težavam. Škoda le, da se je izognil tudi temu, kar je v življenju lepega in prijetnega.

Premislite ljudje! Oblomovščina se je pojavila tudi med nami. Zdravniki pa še niso čakali cepiva.

M. T.

Slovenska skupnost o krizi v tržaški pokrajinski upravi

Izvršni odbor Slovenske skupnosti v Trstu je na svoji seji v sredo, 3. junija, razpravljal o položaju na tržaški pokrajini v luči zadnjih dogodkov, ki so dovedli do izvolitve predstavnika Liste za Trst za novega predsednika odbora.

V zvezi s tem izvršni odbor SSK ugotavlja, da je prav odprtje krize na provinci, po odtegnitvi zunanje podpore KPI koalicijskemu odboru KD, PSI, PSDI in SSK, brez konkretnih alternativ omogočilo Listi za Trst, da je prevzela pobudo v

svoje roke in skuša s taktiziranjem, kot je očitno bilo glasovanje za odbornike iz vrst vseh strank ustavnega loka in Liste same, vso zadevo zavlačevati in pogojevati nadaljnji razplet krize ter jo povezati z glasovanjem za proračun Cecovinijevega odbora na tržaški občini.

Zaradi tega izvršni odbor SSK ne more drugače, kot da negativno ocenjuje dosedanj potek krize, obenem pa izraža zaskrbljenost, da razvoj krene v smer povezovanja v trojni patk med najmočnejšimi političnimi skupinami, t.j. Listo za Trst, KD in KPI, ki ga zagovarjajo tudi nekatere in še vedno zelo vplivne osebnosti, ki so v preteklosti imele vodilno vlogo v tržaškem političnem življenju.

V primeru takšnega preokreta bi ne bile dejansko izločene samo manjše stranke, kar je vsekakor negativno z demokratičnega vidika, temveč bi se kratkomalo priznala Listi za Trst vodilna vloga z vsemi predvidljivimi in nepredvidljivimi posledicami za nadaljnji razvoj odnosov med obema tu živčima narodoma in dejanskega izvajanja enakopravnosti obeh jezikov. O izvajanju jezikovne enakopravnosti pa imamo prav iz zadnjega časa zgolj negativno izkušnje, kot dokazujeta primer o odsotnosti slovenskega govornika na znanem sindikalnem zborovanju na Trgu Unità in pa nedavna zadeva z dvojezičnimi transparenti družbe pristaniških delavcev.

V nadaljnjem poteku seje je izvršni odbor SSK razpravljal o nekaterih vprašanih s področja šolstva in o političnih razmerah v nekaterih okoliških občinah. Pri tem se je posebej zaustavil pri stanju v občini Zgonik, kjer so bili svetovalci SSK kljub najboljši volji po konstruktivnem zadržanju do občinskega proračuna prisiljeni glasovati proti njemu, in to iz tehtnih razlogov, ki jih je v svoji izjavi navedel načelnik svetovalske skupine.

—o—

DR. VLADIMIR VREMEC PREDAVAL O JAVNEM ZELENJU V TREVISU IN MANTOVI

Načelnik občinske službe za javno zelenje v Trstu, dr. Vladimir Vremec, je kot že lani tudi letos imel glavno predavanje o problematiki mestnega zelenja v okviru prireditve »Treviso in fiore«. Tokrat je prikazal predvsem razne možnosti oblikovanja in opremljanja javnih zelenic v mestnih jedrih.

V petek, 5. junija, pa je predaval v Mantovi v okviru študijskega srečanja o »Drevesničarstvu za javno zelenje«, ki so ga priredili Trgovinska zbornica iz Mantove, Združenje drevesničarjev iz Canne-
ta ter Zveza italijanskih tehnikov javnih služb za zelenje. V tem središču pridelovalcev predvsem listopadnih dreves je predaval o potrebi pravilnika v drevesničarstvu in pri izvajanju vrtnarskih del. Predavanje je sklenil z vrsto barvnih diapozitivov o tujih in domačih primerih reševanja problemov pri vzdrževanju in zaščiti cestnega zelenja v mestih.

PREJELI SMO:

BOGO SAMSA NOVI PREDSEDNIK SLOVENSKEGA STALNEGA GLEDALIŠČA V TRSTU

Upravni svet Slovenskega stalnega gledališča je sprejel ostavko dolgoletnega za-
služnega predsednika Josipa Tavčarja in je izvolil za novega predsednika dosedanjega člana izvršnega odbora Boga Samso, za tajnika Aceta Mermoljo in za blagajnika Silvi-
ja Tavčarja.

Do spremembe v izvršnih organih o-
srednje zamejske kulturne ustanove je pri-
šlo na željo dosedanjega predsednika Josi-
pa Tavčarja, kateremu so se člani uprave-
ga sveta zahvalili za dolgoletno požrtvoval-
no in uspešno delo. Josip Tavčar je bil dol-
ga leta v vodstvu SSG, nato pa je bil dva-
najst let njegov predsednik. Kljub večkrat-
nim težkim trenutkom je bistveno pripomo-
gel k stalni umetniški rasti našega gledali-
šča. To svoje poslanstvo je opravljal s po-
žrtvovalnostjo in globokim poznanjem gle-
dališke problematike.

Še v tem mesecu bo upravni svet raz-
pravljal o repertoarju in o proračunu Slo-
venskega gledališča za sezono 1981-82.

SSG v Trstu

SSk in občinska uprava v Nabrežini

V petek se je sestalo tajništvo devinsko-
nabrežinske sekcije SSK in razpravljalo o
političnem položaju v občini ter o nedav-
nem atentatu na sekcijski sedež. Poleg čla-
nov sekcijskega tajništva je na seji bil pri-
soten pokrajinski podtajnik dr. Dolhar. Tajništvo SSK je ostro obsodilo nedavni fa-
šistični atentat na sedeže demokratičnih ob-
činskih strank in ugotovilo, da je do tega
prišlo, ker še vedno marsikoga moti samo
slovenski napis na vhodnih vratih, ki so jih
skušali zažgati. SSK poziva vso demokratič-
no javnost, da ne naseda provokacijam in
poziva odgovorne organe, da čim prej izse-
dijo in zgledno kaznujejo krivce.

Dr. Dolhar je nato poročal o nedavnem
sestanku na pokrajinski ravni med stranka-
mi KPI, PSI in SSK in nakazal nekatere no-
ve predloge strank, ki sedaj upravljata ob-
čino. Sklenjeno je bilo, da se bo tajništvo
udeležilo nadaljnjih razgovorov, potem ko
bo izdelan predlog morebitnega skupnega
programa. Še enkrat je bila poudarjena vo-
lja Slovenske skupnosti, da ščiti interese
domačega prebivalstva in da se zavre taka
gradbena dejavnost, ki ni v skladu z inte-
resi domačinov ter z ohranitvijo sedanje-
ga etničnega ravnovesja.

Sekcijski tajnik Ivan Breclj je nato po-
ročal o nedavnih ustanovnih sestankih od-
borov krajevnih skupnosti. Tajništvo je u-
gotovilo, da KD do danes še ni imenovala
svojih predstavnikov v ta upravna telesa.

Obžalovalo je, da so se omenjeni odbori se-
stali šele leto po upravnih volitvah in sicer
neposredno pred glasovanjem o občinskem
proračunu, po čemer bi se dalo sklepati, da
išče sedanja manjšinska uprava opore v
krajevnih skupnostih, da bi se mogla še na-
prej obdržati na vodstvu občine. SSK od-
klanja take postopke in jemlje na znanje,
da so bili vsi predsedniki izvoljeni iz vrst
KPI in PSI, ne da bi sploh iskali kakršen-
koli dialog z ostalimi demokratičnimi stran-
kami v občinskem svetu, kaj šele, da bi u-
poštevali mnenje krajevnega prebivalstva. Tajništvo SSK jemlje tako zadržanje na
znanje in obžaluje, da se skuša zmanjševa-
ti pomen teh demokratičnih teles, ki so na-
stala zgolj zato, da bi lahko prebivalstvo di-
rektno posredovalo svoje zahteve občinski
upravi. Končno je bilo sklenjeno, da bo
sekcija sklicala širši sestanek s člani in so-
mišljeniki neposredno pred glasovanjem o
proračunu, oziroma če pride do takega no-
vega predloga, ki bi nakazoval možnost no-
ve občinske uprave.

—o—

»LETO BOROVE GRIZLICE«

Društvo slovenskih izobražencev vabi na pred-
stavitve najnovejše knjige Vinka Beličiča »Leto
borove grizlice«. O delu bo govoril pisatelj Alojz
Rebula. Predstavitve bo v Peterlinovi dvorani v
Trstu, v ponedeljek, 15. junija, ob 20.15.

Zaključen praznik špargljev v Štandrežu

V nedeljo, 7. junija se je v Štandrežu uspešno zaključil praznik špargljev, ki se je začel v soboto, 30. maja.

V nedeljo zvečer je bilo najprej nagrajevanje zmagovalcev slikarskega ex-tempore. Tričlanska komisija, ki so jo sestavljali učiteljica Marinka Leban, učitelj Ivo Bolčina in slikar Andrej Kosič, je ocenila risbe razdeljene v štiri skupine in sestavila prednostne lestvice po skupinah. Za nižjo srednjo je prejel prvo nagrado, pokal goriške pokrajinske uprave, Silvan Zavavlav. Druga Anita Krpan, tretji Robert Tabaj.

Za tretji, četrti in peti razred osnovnih šol je bila najuspešnejša Valentina Pavio, ki je prejela pokal, ki sta ga darovali mesnici Faganel in Leban. Drugo mesto je za-

sedel Pavel Zavavlav, tretje pa Marko Tabaj.

Med učenci prvega in drugega razreda je najlepše risala Darja Pavio in prejela pokal, ki ga je poklonil Vojko Nardin. Drugi Peter Paulin, tretje mesto sta si pa delila Dimitri Brajnik in Martin Marusič.

Najmlajši, Manuel Frandolič, ki obiskuje vrtec, je za lepo risbo prejel plaketo goriške občine.

Kulturni program se je začel z nastopom mešanega zbora Rupa - Peč, ki je pod vodstvom Zdravka Klanjščka lepo zapel štiri pesmi. Po nastopu na odru so pevci še nadaljevali program ob kozarčku dobre pijače.

Štandreški igralci, člani dramske skupine prosvetnega društva »Štandrež« so se nato predstavili z veseloigro »Podlaga zakonske sreče«, ki jo je napisal Jakob Alešev. Igra je sicer iz čitalniške dobe, prirejena pa je bila v sodobnejšo obliko. Delo je režirala Mira Štrukelj. Nastopili so: Božidar Tabaj, Silvana Žnidarčič, Klavdi-

ja Šuligoj, Marko Brajnik in Majda Paulin. V zelo skrbni in posrečeni režijski zasnovi, v primernem tempu in v razgibanem dogajanju ter v preprostih komičnih situacijah, je bila celotna uprizoritev prijetna in številna publika jo je z navdušenjem sprejela.

—o—

SLOVENSKI TEČAJ 150 UR

Prejšnji teden se je na nižji srednji šoli začela »mala matura« za slušatelje tečaja 150 ur za odrasle. Tečaj se je letos vršil prvič v slovenskem jeziku in tako so imeli slovenski delavci in drugi priložnost obiskovati tečaj, da pridejo do diplome nižje srednje šole. Za to morajo opraviti izpit ali »malo maturo«, ki se je pričela pretekli teden in se bo verjetno zaključila v prihodnjih dneh. Slušateljev, večinoma so bili iz okolice Gorice, je bilo 28, k izpitu pa se jih je prijavilo 26, eden ni bil pripuščen, eden pa se ni predstavil. Pisali so naloge iz italijanščine, slovenščine in računstva, ustni del izpitov pa bo obsegal vse predmete, ki so jih med letom obravnavali. Tečaj se je začel v novembru in se končal zadnje dni maja. Lekcije so bile vsak dan po tri ure, enkrat tedensko pa celo po štiri ure.

Seja ZSKP

V ponedeljek, 1. junija je bila seja Zveze slovenske katoliške prosvete; seja je bila ob zaključku prosvetno-kulturne sezone in pred poletnim premorom. Vendar bo prav v tem in v naslednjem mesecu več sestankov in sej podobnega odbora, ki bo skrbel za organizacijo gostovanja slovenske mladine iz Kanade. Kot je že bilo objavljeno, bosta namreč 18. in 19. julija gost na Goriškem, Tržaškem in Koroškem slovenski zbor »Korotan« in folklorna skupina iz Clevelanda. V soboto, 18. julija, bosta skupini prišli na Goriško, kjer bodo na programu razni sprejemi, izleti, nastop na Tržaškem, naslednjega dne bo zbor pel pri sv. maši v Štandrežu, v večernih urah pa je na programu koncert zbora in nastop folklorne skupine v Katoliškem domu. V glavnem je bilo gostovanje Slovencev iz Kanade predmet razprave na zadnji seji ZSKP; govor pa je bil tudi o podporah včlanjenim društvom in skupinam, ki delujejo v okviru Zveze. Sejo je vodil predsednik dr. Humar; ob zaključku je tekla razprava še o bodočih prireditvah v poletnem času in o programu za naslednjo kulturno sezono.

Zaskrbljujoči podatki s področja šolstva na Goriškem

Sindikata slovenske šole — tajništvo Gorica — nam je poslalo v objavo naslednji članek:

»Ob branju članka "Pogovor s psihologinjo Zdenko Prebil" — Poklicno usmerjanje letos steklo po vseh slovenskih nižjih šolah — ki je bil objavljen v Primorskem dnevniku 30. maja 1981, se nam takoj prikaže v mislih stanje slovenske šole v Italiji v prvem in deloma drugem desetletju po vojni. Razmejitev septembra 1947, prepoved optantom obiskovati slovenske šole, malodušnost staršev, sebičnost in upadanje narodne zavesti, neuzakonitev slovenskih šol do leta 1961, so dejstva, ki so ogrožala sam obstoj slovenskih šol. Maloštevilni vpisi v otroške vrte in v osnovne šole so pogojevali obstoj nižjih srednjih šol, te pa obstoj višjih srednjih šol — učiteljskega in gimnazijskega. Takrat se na manjšinskem narodnem prostoru ni pojavila nobena organizacija, ki

bi po deželi, od hiše do hiše, romala prepričevati starše, naj vpišejo svoje otroke v slovensko šolo, razen Sindikata slovenske šole. Takrat je bil "lov" na dijake, da bi ustvarili vsaj eno paralelko na nižji srednji šoli; danes jih je 6. Po 3. razredu nižje srednje šole je bilo treba usmerjati dijake na slovenske višje srednje šole, na gimnazijo-licej in učiteljske. Leta 1968 je prišlo do ustanovitve državnega strokovnega zavoda za trgovino, leta 1980 pa, na pobudo Sindikata, do odprtja sekcije Tehničnega zavoda za zunanjo trgovino "Ziga Zois", leta 1974 pa je bil ustanovljen tudi tečaj za predšolske vzgojiteljice. Breme šolske zamejske politike je v povojni dobi nosil Sindikat slovenske šole, brez vsakih podpor.

Pomislimo zdaj na ustreznost naših šol. Dejstvo je, da obstoječe slovenske višje srednje šole niso v skladu s potrebami slovenske manjšine, ker imajo le zgoraj omenjene usmeritve. Primanjkujejo zlasti znanstveni licej in šole tehnično-industrijske in gostinsko terciarne smeri. Tega je kriva neizvedena reforma višjih srednjih šol v državnem merilu in dosedanja neuzakonitev globalne zaščite naše manjšine. Sindikat je vzel v pretres predvpis absolventov nižje srednje šole v višje srednje šole in ugotovil tole: od 102 dijakov se je vpisalo na gimnazijo-licej 9 dijakov, na učiteljske 6 dijakov, na tečaj za vrtnarice 1 dijakinja, na Zavod za trgovino "I. Cankar" 24 dijakov, na Zavod za zunanjo trgovino "Ziga Zois" 19 dijakov, na Poklicni zavod za industrijo in obrt Trst, 1 dijak, na italijanske višje srednje šole (agrarna šola v Čedadu, Tehnično-industrijska šola ITI "G. Galilei", Gorica, strokovna šola za industrijo, obrt in pomorske dejavnosti, italijansko učiteljske, Zavod za umetnost, Tehnični zavod "G. D'Annunzio") približno 20 dijakov, na nobeno šolo približno 20 dijakov. Iz teh podatkov je razvidno, da skoraj polovica dijakov absolventov nižje srednje šole ne bo obiskovala slovenskih višjih

Slovenski otroški vrtec v Krminu

Tudi v krminski občini bodo v novem šolskem letu slovenski otroci lahko obiskovali vrtec v svojem materinem jeziku; pred leti je to uspelo izvesti v Ronkah, sedaj pa je na vrsti Krmin, kjer je veliko Slovencev in kjer je močno zakoreninjena zavest, da se mora slovenski otrok že od mladih let vzgajati v svojem materinem jeziku in v svojem okolju. Ta potreba je zelo občutena še posebno zaradi tega, ker je zatek našim mladim možnost, da nadaljujejo svoje šolanje v slovenski osnovni šoli in potem še v srednji v Gorici. Pobuda je torej nadvse hvalevredna in upamo, da se bo vpisalo v otroški vrtec veliko število otrok iz krminske občine. Letos je dana ta možnost, ker se je občinska uprava v Krminu odločila plačevati učno moč na pod-

lagi ustreznega deželnega zakona. Slovenska sekcija bo odprta v italijanskem otroškem vrtcu, ki ga vodijo šolske sestre; ker je število italijanskih otrok padlo, bodo zaprli eno italijansko sekcijo in tam bo dobila mesto slovenska sekcija. V teh dneh se torej zbirajo imena otrok in pri tem imajo veliko dela člani kulturno-šolske komisije Slovenske skupnosti; tem članom gre vsa zahvala, prav tako pa tudi staršem iz slovenskih in tudi mešanih družin, ki se odločijo za vpis slovenskega otroka v slovenski vrtec, kjer bo dobil svoje najbolj naravno okolje za pravičen razvoj in vzgojo; zatek pa bo lahko obiskoval slovensko šolo na Plešivem, ki je v teh nekaj letih dosegla lepe rezultate in se vedno bolj razvija.

dalje na 7. strani ■

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Peta številka »Mladike«

Uvodnik v novi, peti številki Mladike, ki ima naslov »Da kristjani ne bi zaspali«, se nanaša na atentat na papeža in na referendum o splavu. »Pridejo dogodki«, piše Mladika, »ki prisilijo človeka, da se prebudi iz dolgega zimskega spanja, v katerega je padel zaradi rutine vsakdanjega življenja in dela, in ki dostikrat pomeni indiferentnost za zlo, ki raste okoli nas in v družbi. Eden takih dogodkov se je zgodil v sredo, 13. maja, z atentatom na Janeza Pavla II. in vest o njem je hipoma obletela ves svet. Zgodilo se je v enem izmed trenutkov, ki bi morali slehernika napolniti z veseljem ob svidenju z očetom, toda ob terorističnih streljih, ki so grozotno odmevali na trgu svetega Petra, sta se veselje in pričakovanje sprevrgla v spačeno začudenje ob tolikšnem izrazu najbrutalnejšega sovraštva in nasilja...«

Glede referenduma pa je rečeno v uvodniku: »Protikršćanska koalicija je zmagala, videli bomo, če bo ta ista ali drugačna koalicija znala tu-

»Zmote dijaka Tjaža«

Roman pod tem naslovom, ki je pred nekaj leti izšel v Sloveniji in ga je napisal koroški slovenski rojak Florijan Lipuš, je bil predeveden v nemščino in ga je izdala založba Residenz v Solnogradu. Prevedel ga je znani koroški pisatelj moderne smeri, evropsko pomembni Peter Handke, v sodelovanju s Helgo Mračnikar. Pri predstavitvi prevoda na Dunaju je bil navzoč tudi avstrijski kancler Bruno Kreisky, ki je pohvalil nove spodbude. Izdajo nemškega prevoda v obliki žepne knjige je napovedala tudi znana založba Suhrkamp v Zahodni Nemčiji ter Buchgemeinschaft Donauland na Dunaju.

Presenetljivo pa je poleg tega tudi, da je za leto 1982 napovedala izdajo tega romana tudi založba Gallimard v Parizu, v francoskem prevodu. Odlomek romana je izšel namreč po pri-

di reševati probleme, ki so z istimi vprašanji povezani. Vsekakor velja, da Cerkev pri tem referendumu ni bila poražena, poražena je bila neka pobuda, zavzetost Cerkve na tem področju se bo nadaljevala, sedanji neuspeh pa mora še bolj spodbuditi kristjane, da bodo z večjo zavzetostjo in bolj dosledno skrbeli, da bo ta družba ohranila v sebi vsaj nekaj krščanske miselnosti in navad, iz katerih je navsezadnje nastala.

Zanimivo je nadaljevanje Kufolovih spominov, še vedno iz dni zadnje svetovne vojne, in zanimivi so zlasti zapiski o napadu osnih držav na Jugoslavijo.

Vojko Arko objavlja nekaj misli ob tridesetletnici Slovenskega planinskega društva v Argentini. Saša Martelanc pa je napisal lep članek v spomin nedavno umrlega Zorana Sosiča z Opčin, ki je nenadno umrl prav na velikonočno nedeljo. »Zoran je bil po značaju dober in plemenit«, piše Martelanc, »rad je imel ljudi in nadvse rad je z njimi debatiral. Pri tem je bil vedno poln miselnih ostrin, duhovitih formulacij in podatkov, ki jih je črpal iz načitanosti in bistrega spomina... Pred nikomer ni skrival svojih misli. Vsakdo, tujec po jeziku ali tujec po nazorih, je lahko

takoj spoznal, s kom ima opraviti. In velikokrat se je zgodilo, da mu je prav klena jasnost v govorjenju prinesla spoštovanje, včasih celo občudovanje. Velikokrat je spregovoril tudi v imenu tistih, ki sicer podobno ali enako mislijo, pa si tega ne upajo več tako jasno povedati. Včasih je bil v tem krepčilo nalezljiv in je marsikomu vrnil košček poguma in srčnosti, teh davnih znancev iz pristnejših ozračij. V marsikom pa je obudil vest in spomin na pozabljene ali zapravljenе ideale. Tak je bil Zoran Sosič, kmet, Slovenec in demokrat. In prijatelj.

Marko Tavčar je prispeval članek za 150-letnico rojstva Frana Levstika. Članek ima naslov »Levstikovo sodobno sporočilo«. »Bil je torej Levstik resnično vest svojega časa«, piše Tavčar, potem ko omeni, kako kritičen je bil Levstik ter

Poravnajte naročnino!

navede njegove besede: »Pri nas je treba samo povedati najneumnejše geslo, ki potem med množico kakor ogenj leti od ust do ust, če je tudi še tako nepošteno, samo da pride od tiste »firme«, od koder je množica takih gesel navajena«. Poleg tega prinaša ta številka Mladike še zanimiv članek »Srečanje mladih z dansko manjšino«, ki sta ga napisala Silvia in Marjan, razpravo Jožkota Savlija o ketlaški karantanski kulturi, dve knjižni oceni Martina Jevnikarja in polno krajših prispevkov, ki jo napravljajo pestro in široko odprto v slovenski svet. Ne manjka seveda Čuk z Obeliska.

Slikovni roman

»Lepa si zemlja slovenska«

Ze nekaj časa je v prodaji knjiga ali bolje rečeno slikovni album »Lepa si zemlja slovenska«, ki ga je izdala Mohorjeva družba v Celju. Gre za knjigo, ki obsega blizu 300 strani in skoro prav toliko krasnih barvnih fotografij slovenske pokrajine. Slike je posnel sloviti slovenski fotograf narave profesor Janko Ravnik, ki obhaja letos svojo 90-letnico in je torej ta čudovita knjiga izdana tudi na čast tega njegovega častitljivega jubileja. Tehnično je publikacijo uredil Franc Bole, uvod pa ji je napisal Tone Strojina.

V uvodu je rečeno med drugim: »Slovenija je dežela izbrane naravne lepote. Če na svojem obhodu po tem edinstvenem koščku zemlje začnemo od slovenskega morja, kjer si je naš človek odstrl svoje okno v svet, pa tja do prekmurskih ravnin, ki zlahtnijo življenje z žitom, vinsko kapljico in zdravilnimi kopelmi, od razkošnega alpskega sveta z jezeri, dolinami in letovišči do razgibanega sveta vinorodnih dolinskih gričev in notranjskega krasa, povsod bomo zase, za svoje oko in okus odkrili prgišče lepote. Malokje se je naš planet na tako majhnem prostoru ogrnil s tako pisano mavrico naravnih barv, od plavega Tržaškega zaliva do rumeno bogate žitorodne ravni Prekmurja, jedke beline Krasa, pa do zelenega Stajerskega, Zasavja in Dolenjskega tja do prelestne, razčlenjene in razviharjene apnenčaste zgradbe naših Alp. Prevladuje zelena, zato je Slovenija dežela pomirjajoče lepote, ki se odraža tudi v temperamentu ljudi in v življenju, ki oplaja ta svet, in vendar hiti in se odpira zunanjemu svetu z velikimi koraki. Kjerkoli vstopimo v to deželo, nas sprejme z domačnostjo, ki je ne srečamo pri tujih narodih. Narava in človek se pri nas odpi-

rata brez nezaupljivosti, z radodarnimi rokami, le kdor najde posluha zanju. V tej deželi se narava ni prehitela z razsežnostmi višine in površine, naravna bogastva so porazdeljena in naravna dediščina je uravnotežena s prostorom.

V uvodu je še rečeno: »Slovenija je miniaturna lepota, kjer je narava na majhnem prostoru zgradila razkošje, kakršnega zlepa ne najdemo ne blizu ne na daleč po Evropi. V njeni naravi in kulturni dediščini ni nekaj mogočnega in kričavega, kar odpre usta in izmami oči, temveč to, kar se z ljubko lepoto napiše v srce — za vedno. Zato je Slovenija tudi dežela začarane lepote, ki spremlja otroka svoje domovine pa tudi tujca še izven svojih meja.«

Uvod nas potem pobliže seznani tudi s prof. Ravnikom, ki je bil gornik in smučar, estetik, fotograf in filmar, po poklicu pa glasbenik. Veliko je pomagal v tujem prometu kot propagandist. Knjiga »Lepa si zemlja slovenska« predstavlja izbor in hkrati estetsko čudovito sintezo vsega tistega, kar je od lepote slovenske dežele zajel v svoj fotografski aparat.

Nemogoče je podrobno spregovoriti o teh krasnih barvnih fotografij. Njih lepoto lahko uživamo le z očmi. Hvaležni pa moramo biti založnici, da je izdala to slikovno bogastvo prof. Ravnika, ki bo pomagala marsikakemu Slovencu, da se bo še bolj zavedel lepote, kulturnega bogastva in pestrosti ter posebnega značaja svoje slovenske domovine. Edino, kar je obžalovati, je to, da pojasnjevalni teksti, pa tudi uvod niso objavljeni še v angleščini in še v kakšnem drugem velikem jeziku. Tuji turisti bi bili hvaležni za to. Upajmo, da v drugi izdaji, ki bo gotovo sledila, ne bodo pozabili na to.

OBVESTILO NAROČNIKOM

Zaradi čedalje večjih tiskarskih stroškov smo sklenili nekoliko povišati naročnino za leto 1981. Letna naročnina bo od 1. januarja leta 1981 dalje znašala 15.000 lir. Za inozemstvo bo letna naročnina znašala 20.000 lir. Prepričani smo, da bodo naši naročniki upoštevali naše težave in nam kljub podražitvi ostali zvesti kot doslej.

UPRAVA NOVEGA LISTA

zadevanju Petra Handke pred nekaj meseci v pariškem osrednjem listu »Le Monde - Dimanches«, ki ima svetovni odmev. Ti uspehi pomenijo veliko spodbudo za sodobno književno ustvarjanje med koroškimi slovenskimi rojaki.

POLJSKA V ZAGATI

■ nadaljevanje s 1. strani

šega ali najbolj zaželenega. Pred trgovinami za sladkor, meso, moko, surovo maslo, riž, olje in celo razno sočivje stojе vrste. Živila so na nakaznice. Ker država manj izvažata, tudi manj uvažata in to še slabša položaj. Da se ne bi še bolj zadolžila na Zahodu — dolg znaša baje že 25 milijard dolarjev — je Poljska prisiljena, da si išče tržišče na Vzhodu, predvsem v Sovjetski zvezi, in to je pripeljalo do absurda, da postaja zdaj v relativni svobodi, ki jo uživa, bolj odvisna od Sovjetske zveze kot prej, ko je bila politično bolj navezana nanjo.

Problemi se zdijo naravnost nerešljivi. Ali lahko npr. sindikat »Solidarnost« zdaj zahteva od poljskih delavcev, naj več delejo kot prej in naj delajo bolje, bolj skrbno in natančno, da ne bo med izdelki toliko škarta? In škarta je baje med izdelki na Poljskem res veliko. V tovarnah ga ležijo cele gore. Prodati ga ne morejo niti doma, kaj šele na tujem. In ali naj zahteva od delavcev, da pristanejo na zvišanje cen osnovnih živil, kot so kruh, meso itd., ali uslug, kot so cene vozniških listkov za avtobuse in tramvaje, s katerimi se vozijo na delo? Vsi ekonomisti in sindikalisti vedo, da so cene živil in prevoznih žrtev že davno prenizke, »politične«, kar povzroča ogromen deficit podjetjem, toda nihče ne upa več niti predlagati, kaj šele uveljaviti povišanja cen, saj je še vsako tako povišanje povzročilo eksplozijo ljudske nevolje. To povzroča gospodarske zagate, iz katerih nihče, niti vlada, niti »Solidarnost«, ne najde izhoda.

Prav tako zapleteni so tudi politični problemi. Poljska je zrela ne samo za ideološki in sindikalni, ampak tudi za politični pluralizem in morda bi bil ravno v tem izhod, kajti tako bi si moralo prevzeti odgovornost za reševanje gospodarskih in drugih problemov več političnih dejavnikov in centrov, medtem ko komunistična partija sama ne zmore več nositi te odgovornosti. Brez sovjetske politične in ideološke ter — recimo — vojaške opore se ne čuti v stanju, da bi obvladala svobodoljubne in do neke mere tudi anarhično-socialistične sile, ki se danes razmahujejo na Poljskem in ki, kot rečeno, ne marajo niti slišati o kaki ekonomski samodisciplini. Po drugi strani pa je tudi v partiji toliko domoljubja in nacionalnega ponosa, pa tudi samozvesti, da odklanja tako »bratsko« sovjetsko pomoč in se je odrekala. Odrekala se ji bo — to velja vsaj za večino v partiji — dokler bo mogla. Ne more pa pristati na politični pluralizem, na večstrankarski sistem ali na delitev politične oblasti s »Solidarnostjo«, kajti to bi pomenilo ne le konec partije kot take, ampak bi tudi izzvalo Sovjetsko zvezo in zagotovo povzročilo njeno tudi vojaško intervencijo. Samo dokler bo vzdržala partija, bo možno odvrnati tudi sovjetsko intervencijo. To pa, kot rečeno, ne dovoli

rešiti političnih in s tem tudi gospodarskih problemov v smislu večje porazdelitve odgovornosti in večje discipline mas.

Za julij je napovedan izredni kongres poljske partije, na katerem bi morali razpravljati o vseh teh problemih, v kolikor jih bodo seveda upali odkrito obravnavati, in jih tudi skušati rešiti. Toda odgovorni partijski krogi se najbrž dobro zavedajo, da to ne bo mogoče in da bo prišlo samo do polemik, ki ne bodo nič rešile. Dale bodo samo priložnost prosovjetski opoziciji v partiji, da bo dvignila glas in obtožila sedanje partijsko in državno vodstvo nesposobnosti, zlasti še ministrskega predsednika Jaruzelskega in partijskega tajnika Kanjo.

Izhoda iz sedanjega položaja pa sta dejansko dva: ali popolna, a kar najbolj previdna demokratizacija političnega življenja s tem, kot rečeno, naložitev odgovornosti za reševanje gospodarskih problemov političnim in gospodarskim predstavnikom vseh slojev in politično-nazorskih skupin ali pa »linija močne roke«, popolna naslonitev na Sovjetsko zvezo in uvedba sovjetskih metod, tako političnih kot gospodarskih. Potem bodo kritikom zamašena usta, tisti, ki silijo k demokratizaciji, se bodo znašli v ječah in življenje na Poljskem bo steklo po tistih tirih, po katerih teče na Češko-Slovaškem, v Vzhodni Nemčiji, na Madžarskem, v Romuniji in v Bolgariji, kjer ne obstaja nikak svobodni sindikat in kjer nihče ne upa kritizirati partije ter je pri delu discipliniran, kot se brez posebnih besed pričakuje od njega.

Zadnje leto je Zahod zaradi popeža Janzeza Pavla II., ki je Poljak, zaradi Walese in »Solidarnosti« in zaradi te dni umrlega kardinala Wyszyńskiego nekako mitiziral Poljsko in poljski narod. Ta ima nedvomno veliko zelo simpatičnih potez. Ima pa tudi nekaj velikih napak in ena izmed teh je nediscipliniranost in neodgovornost pri delu, ter pomanjkanje čuta za realizem tudi v javnem življenju. Poljaki

so nagnjeni k samoljubju in h gostobesednosti in vsaka skupina vidi predvsem lastne interese, ne pa interese skupnosti. To je nekoč že pokopalo poljsko državo in poljsko svobodo. Nevarnost je, da ju pokoplje že drugič. Če je danes Poljski res kaj potrebno, so ji potrebni samodisciplina, realizem in pripravljenost na žrtve v prid svobode, kolikor je že imajo. Brez tega bodo ponovno izgubili tudi dosežanje dosežke pod zastavo »Solidarnosti«.

—o—

POSVETOVANJA KONZULT O ČETRTEKOVEM SEJMU

V teh dneh so se zaključila v desetih rajonskih svetih goriške občine posvetovanja o novem pravilniku, ki ga je izdelal urad mestnih redarjev in ki se nanaša na delovanje oz. urejanje sejmov v goriški občini. Kot znano, je vsak drugi četrtek v središču goriškega mesta sejem, ob katerem se nekatere ulice spremenijo v pravo trgovsko prizorišče. Pravilnik, ki je bil doslej v veljavi, je zelo zastarel in ni ustrezal več današnjim potrebam. Ker je prišlo do sestave novega pravilnika, imajo rajonski sveti dolžnost, da izrečejo svoje mnenje o spremembah. V glavnem so vsi rajonski sveti potrdili skoraj v celoti vse člene pravilnika; prav tako pa so bili enotni skoraj vsi spreminjevalni predlogi. Svelovalci rajonskih svetov so predlagali, naj bi bil sejem vsak četrtek oziroma dvakrat mesečno v središču mesta, kjer je sedaj, preostale četrtke pa izmenično v drugih predelih občine. Druga sprememba se je nanašala na vrsto prodajnega blaga: dan je bil predlog, naj bi na sejmu prodajala tudi nekatera jedila. Konzulta Center je bila zato, da se sejem prenese na glavni goriški trg Cesare Battisti. Po tem krogu posvetovanj je sedaj naloga občinskega odbora, da začne diskusijo o tem vprašanju v občinskem svetu.

Zaskrbljujoči podatki s področja...

■ nadaljevanje s 5. strani

šol, druga polovica pa se je v glavnem opredelila za nadaljevanje študija na 3-letnem strokovnem trgovskem zavodu ali na 5-letnem tehničnem zavodu za zunanjo trgovino. To naj bi bili torej rezultati poklicnega usmerjanja, ki »je letos steklo po vseh slovenskih nižjih srednjih šolah«. Psihologinja Zdenka Prebil sama pravi: »Nekoč so se dijaki množično odločali za klasično gimnazijo ali znanstveni licej, sedaj pa je opaziti, da bolj kritično izbirajo ti šoli. Ugotovili smo tudi, da se dijaki s tem v zvezi bolj strogo (in morda tudi bolj stvarno) ocenjujejo kot starši. Vpis na učiteljske pade, mi pa smo vsekakor svetovali to šolo le tistim, ki imajo izrazite sposobnosti za pedagoško delo in jo odsvetovali drugim, ki bi radi z najmanjšim trudom imeli diplomu za uradniško delo. To ima namreč za posledico, da postane šola drugorazredna.«

Zamejski Slovenci naj bodo torej brez višje izobrazbe, delavci ali podrejeni uradniki, ali pa naj

se usmerijo na ustrezne italijanske šole. Dejstvo, da se je 1/5 dijakov predpisala na italijanske šole, ker nimamo ustreznih slovenskih šol, ima Sindikat za otipljivo diskriminacijo slovenske manjšine, ki ji še ni dano, da bi se njena mladina izobraževala v materinem jeziku na šolah z določeno usmeritvijo. Tudi razmeroma številni vpis na strokovni in tehnični zavod ocenjuje Sindikat le kot prisiljeno izhodišče. Diploma učiteljskega in diploma tečaja za predšolsko vzgojo ne služita pa samo v specifične namene, to je za pedagoško delo, pač pa nudita tudi neko višjo izobrazbo in dajeta možnosti za pristop k različnim natečajem.

V Slovenski Benečiji se bodo, po izglasovanju zakona o globalni zaščiti Slovencev, najprej odprli vrtci s slovenskim učnim jezikom. Nobena organizacija ali politična stranka ni uvidela nujnosti, da se usmeri nekaj Benečank v šolo za vrtarice!«

Za Sindikat
(Marijan Bednarik)

MOSOLIMPIADA 80

0000 SAŠA RUDOLF 000000000000 35 0000

Suzdal, 4. avgusta 1980

Zadnji dan postanka v Moskvi smo še pred pričetkom iger namenili turističnemu ogledu zanimivosti. Sovjetsko zvezo moramo zapustiti pred 6. avgustom, ker nam zapade vizum, čeprav je v pravilniku Mednarodnega olimpijskega odbora rečeno, da veljajo olimpijski potni listi 2 meseca, v moskovskem primeru od 15. junija do 15. avgusta. Toda moskovski organizatorji tolmačijo olimpijski pravilnik po svoje.

V nedeljo zvečer so padali predlogi, kako zapraviti poslednjih 24 ur, večina nas je bila za ogled samostanske vasice *Zagorsk*, ki je le 74 km oddaljena od Moskve. Na ogled smo nameravali s tremi avtomobili, ki jih je RAI najel za dobo iger. Po kratkem razgovoru s šoferji pa nam je postalo jasno, da z ogledom *Zagorska* ne bo nič. Za samostojno potovanje izven Moskve potrebujemo — isto velja tudi za sovjetske državljane — posebno prepustnico, zato bo treba na pot z uradno turistično agencijo *Inturist*.

Inturist pa nam ne daje možnosti izbire, predviden je namreč skupinski ogled starodavnega mesteca *Suzdal*. Tako že ob osmih sedimo v avtobusih, ki nas bodo popeljali 32 km severozahodno od *Vladimirja*. Pot iz Moskve do *Suzdala* je tako dolga skoraj 200 km. V dolgi koloni vozi 14 avtobusov, pred nami, med in za nami je policijska štafeta, ki ustavlja promet na vseh križiščih, tako da ni zastojev. Neizmerni brezovi gozdovi se vijejo mimo nas. Tu pa tam zagledamo skupinici *dač*, slovitih ruskih lesenjač. Toda kakšno razočaranje. *Dačo* sem si vedno predstavljal kot samotno vikendico, na videz gosposko urejeno s parkom in gozdičem. Toda *dače*, ki se vrstijo mimo nas so vse prej podobne skromnim, pritlikavim kurnikom s polmetrskimi okni.

Točno po treh urah potovanja prvi postanek v povsem praznem in zapuščenem turističnem naselju. Šele zdaj opazimo, da nas ne spremlja zgolj policija na motorjih in v avtomobilih, pač pa tudi dva helikopterja, ki iz zraka skrbita za našo »varnost«.

V *Suzdal*, čedno starinsko mestece z okopom proti morebitnim sovražnikom in številnimi samostani, privozimo okrog 13. ure; porazdelijo nas v jezikovne skupine in nam določijo vodiče. Samostojni ogled mesta in samostanov ni mogoč. Kot ovce moramo po točno določeni poti naprej v staro cerkev krito s škrljami in izredno bogato s freskami in ikonami. Oddih v hladni cerkvi je po hoji pod žgočim soncem res prijeten, polmrak pa vabi na razmišljanje, vsiljuje spomine. Kot bi v ozadju zacingljali kraguljčki trojke. Cerkev, ki ni več posvečena, je ozvočena, zaslišati je prve akorde »*Kraguljčkov*«, spomin na eno naših prvih žrtev fašizma *Lojzeta Bratuža*, ki nam je to rusko pesem priredil in poslovenil.

Največji samostan predelujejo v hotel, drugega v muzej, tretji pa je bil pred ne-

kaj leti obnovljen. Ob vstopnih vratih je vzdana plošča, ki spominja, da je za obnovo samostana poskrbela socialistična Sovjetska republika. Znotraj so ikone, tik poleg pa ogromen portret Brežnjeva, kar seveda ne sme manjkati.

Izreden je samostanski muzej z restavriranimi ikonami, mašnimi plašči, ki se svetlikajo od zlata, biserov in dragih kamnov. Tu bi se človek še in še ustavil, toda sicer prijazna vodičica nič kaj žensko kosmata pod nosom, nas sili dalje. Ogledati si moramo tudi sobane, kjer so izpostavljeni dosežki *stakanovistov*. Pod oznako domača obrt so prikazani izdelki, ki bi pri nas sodili na zaključno razstavo otroškega vrtca. In vendar moramo tudi to gledati polnih 20 minut, kolikor je bilo določeno za ogled izbora ikon.

V želodcih že precej kruli, toda pred kosilom si je treba ogledati še lesno razstavo. V bližini okopov so namreč po-

stavili tri tipične hiše ruskih *kulakov* z gospodinjo in gospodarjem v starih nošah in pri gospodinskih, oziroma kmečkih opravilih. Tu je tudi mlin, pa še žaga, hlev in vse, kar spada h kmečkim poslom. Domovi *kulakov* so različni, razdeljeni po slojih v dokaz razlik med kmeti v stari Rusiji.

Od *Suzdala* se poslovimo šele v večernih urah, toda povratna vožnja se nam nikakor ne zdi tako dolga, saj je iz množice Poljakov, Čehov, Slovakov, Italijanov in Slovencev v avtobusu nastal pevski zbor. Jezikovne pregraje ni več, ustvarila se je enota v melodiji, čeprav so besede različne.

Še zadnji, poslovilni pregled z metal-detektorji pred povratkom v hotel *Kozmos* in zadnja noč, poslednje prelistavanje *Pravde* s člankom o korupciji visokih partijskih funkcionarjev v Stalinovi domovini *Georgiji*. Realni socializem zaenkrat še ni znal niti ublažiti razrednih razlik, še manj pa razlike med vladajočo nomenklaturu in širokimi množicami.

Slovo od krajev in ljudi bo kot vsakokrat težko, slovo od sistema, v katerem so prisiljeni živeti, pa izredno lahko.

KONEC

— *Ben, si vidu: tudi štedentje od muzike grejo sez duham časa. Tudi uani so jemli svoj štrajk obanem sez okupacije šule.*

— *Je res, ja. Jn jest pej sm zmiri mislu, de tisti ke štedirajo muziko, de so namalo nazaj s kartami. Zdej pej videm, de so se tudi uani uklučili u moderen svet. Pej zakej so prouzaprou štrajkali? Kej niso teli več godet?*

— *So teli, so teli godet. Sej so protestirali glih zatu, ke zastran derecjana niso mogli več godet u orkestri, niso več pojali u zbori. Jn pole so se še lementali, de je hiša zanemarjena, de pada mauta dol s plafona jn vse sorte. Jn vsega de je kriv raunatel jn an precednik, ke ga je če postaula ana lišta za Trst.*

— *Ma ja, ja: Kadar se politika začne mejšat u umetnost je zmiram slabo. Zatu ke stranke čejo povsod jemet svoje ledi. Tudi zatu, de svojem ledem dajo ano kulturno velavo. Jn taku jeh vtikajo kamer morejo. Jn — se zna — samo za kašne precednike. Na kulturo al umetnost se zastopejo an drek (jn*

jem tudi ni neč mari) ma čejo velat ku fine pršone. Taku de prouzaprou kulturne štitucije al konservatorji tašneh precednikov nanka ne nucajo, ke so bol za škodo ku za nuc. Ma so ti precedniki, ke nucajo kulturo, de lahko sedijo na kašnemi troni.

— *Vse res. Be se mislu ti, de bojo tisti štedentje od konservatorija Tartini taku odločni? Tolko so nardili, de je mogu raunatel jn tisti politični precednik odstopet.*

— *Vidi na! Jest sm pej zmiri mislu, de muzika nardi ledi mehke!*

— *A ja! Vidi, denmo reč, komponiste, tiste ke napišejo note, zatu de drugi pojejo al godejo. Varse jeh. So še hujši ku pisatelji.*

— *Ja, za pisatelje znam, de so samo za napoto. Pišejo, pišejo jn zmiri nekej špičejo pruti vladi, neč ne spoštavajo gospudov, ke so na komandi jn delajo samo zmedo. Ni čuda, če jeh nobeden ne more videt. Šele kadar umrejo jem s hvaležnosti (de so umrli) postavajo kakšen spomenik al pej ploščo.*

— *Ja, ma še hujši so komponisti. Zatu ke pisatelji — denmo reč — narveč šifajo pruti režimam! Jn tle jemajo skori zmiri prou. Ma komponisti se ne denejo pruti tistem, ke komendirajo jn se jem rajše prilizavajo. Uani se denejo pruti bogem godcam, peucam al dirigentam. Jenu jeh silejo, nardijo ceuga hudiča jn zmerjajo jn kritizirajo, de je grdu. Narhujši so pej glih tisti, ke nimajo talenta. Ke videjo, de peuci in godci nimajo nobene voje godet njehe monade, si pej preskrbijo kašne sorte oblast. Pr kašni štituciji al radji jn pole od zgori dol držijo godce al dirigente za vrat. Jn pole marsikašen muskantar, ke je bol mehek, popesti. Zastran lubga miru.*

— *Ja, ja! Jest rečem, de tudi komponiste be mogli prepovedat. Zatu ke kvarejo ledem živce. Tudi tu be spadalo u ekologijo.*